

**ОРГАНІЗАЦІЙНА СТРУКТУРА ТА ЗОВНІШНІ ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКИ
МІЖНАРОДНОГО АВТОМОБІЛЬНОГО ВАНТАЖНОГО
ПЕРЕВІЗНИКА**

**Олеся Тоцька^{*}, доктор економічних наук, професор,
професор кафедри менеджменту**

**Максим Просвірніков, аспірант кафедри менеджменту
Волинський національний університет імені Лесі Українки**

*ORCID 0000-0003-4748-2134

© Тоцька О., 2024

© Просвірніков М., 2024

Стаття отримана редакцією 08.01.2024 р.

The article was received by editorial board on 08.01.2024

Вступ. Організаційна структура компанії – це така її побудова, яка дозволяє досягнути стратегічних і тактичних цілей. Вона є системою, що відображає взаємозв'язки між окремими працівниками та підрозділами організації. Оскільки економічна діяльність компаній може відбуватися в різних галузях, у тому числі транспортній (наземний і трубопровідний транспорт, водний транспорт, авіаційний транспорт [1]), то й організаційні структури підприємств кожної сфери відрізняють між собою не тільки типом (лінійна, функціональна, лінійно-функціональна, продуктова, матрична тощо) та кількістю елементів, але й наявністю специфічних підрозділів і посад, притаманних саме цій конкретній сфері. Окрім того, зовнішні

взаємозв'язки компаній, що здійснюють різні види діяльності, також відрізняються.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Свої дослідження, пов'язані з організаційними структурами транспортних підприємств України, проводили такі вітчизняні науковці: Т.А. Воркут й ін. запропонували підхід до систематизації показників оцінювання роботи організаційних структур, які здійснюють перевезення вантажів автомобільним транспортом, в контексті реалізації збалансованої системи показників [2]; А. Глебова розглянула структурні зміни в системі управління підприємствами й організаціями залізничного транспорту України [3]; В.Л. Дикань і А.С. Глазкова розглянули основні аспекти створення організаційно-ієрархічної структури транспортно-індустріального парку [4]; Г.В. Поясник обґрунтував доцільність інтеграції відособленого структурного підрозділу з управління економічною безпекою на автотранспортному підприємстві [5]; Н.В. Рибалко визначила основні напрями формування організаційної структури контролю якості на підприємствах автосервісу [6]; Ю.О. Третиниченко й І.І. Халацька розробили модель інтегрального показника для багатокритеріального оцінювання збалансованості роботи територіальних організаційних структурних одиниць підприємств, які здійснюють доставку дрібних вантажів в умовах забезпечення поштового зв'язку, експрес-доставки тощо автомобільним транспортом із використанням термінальної технології [7]. Своєю чергою, О.Л. Тоцька дослідила експортно-імпортні операції з послугами (у тому числі транспортними) між Україною та європейськими країнами [8–9].

Закордонні науковці провели такі дослідження: J. Hlavatý й ін. показали на основі теорій і досліджень організаційної структури вибраних організацій пасажирського залізничного транспорту, що відповідна організаційна структура є важливою передумовою для реалізації обраної стратегії [10]; М. Kadlubek вивчила логістичне обслуговування споживачів в організаційних структурах транспортних компаній [11–13]; D.V. Lomotko й ін. визначили,

що одним із основних факторів, який необхідно враховувати при формуванні організаційної структури логістичних центрів, є можливість досягнення високого рівня сервісу з урахуванням наявності внутрішніх і зовнішніх обмежень [14]; L. Mindur описав організаційну структуру національних залізниць Італії [15].

Завдання статті. На відміну від згаданих публікацій, метою цього дослідження є розгляд організаційної структури і зовнішніх взаємозв'язків міжнародного автомобільного вантажного перевізника, а також функцій і завдань його персоналу.

Основний матеріал дослідження. Організаційну структуру однієї з вітчизняних компаній, яка здійснює міжнародні вантажні перевезення, а також перелік зовнішніх організацій, з якими вона контактує, відображено на рисунку 1.

Рисунок 1. Організаційна структура та зовнішні організації, з якими співпрацює міжнародний автомобільний вантажний перевізник

Джерело: розробка авторів

З рисунка 1 видно, що компанія має лінійно-функціональну організаційну структуру управління, де лінійні ланки приймають рішення, а функціональні забезпечують їх реалізацію. Зокрема, управлінцями вищого рівня, які відповідають за прийняття стратегічних управлінських рішень і формування політики компанії, є директор, фінансовий і комерційний директори. На нижньому рівні управління знаходяться керівники операційних підрозділів (керівник відділу логістики, керівник відділу експедиції та перегону транспорту, механік-інженер, завідуючий господарчої служби та відпуску пально-мастильних матеріалів (далі – ПММ)), які беруть участь у бізнес-процесах компанії (наданні транспортних послуг), а також керівник сервісного підрозділу, який обслуговує управління основною діяльністю (головний бухгалтер). Особливістю організаційної структури міжнародного автомобільного вантажного перевізника є наявність двох відділів: логістики, а також експедиції та перегону транспорту.

Детальніше функції та завдання управлінського персоналу компанії наведено в Таблиці 1, іншого персоналу – в Таблиці 2.

Отже, помічник директора, керівники і менеджери основних відділів компанії мають доволі розлогий перелік виконуваних функцій і завдань. Відділ логістики надає транспортні послуги власними автомобілями компанії, а відділ експедиції та перегону транспорту залучає до перевезень інші компанії-перевізники; механік-інженер є одночасно завідуючим господарчої служби та відповідає за відпуск ПММ.

Опис зовнішніх взаємозв'язків працівників міжнародного автомобільного вантажного перевізника подано в Таблицях 3 і 4.

Отже, у своїй діяльності працівникам міжнародного автомобільного вантажного перевізника доводиться контактувати з представниками контрагентів (компаній-клієнтів, компаній-постачальників товарів і послуг, компаній-консультантів, експедиційних компаній, транспортних компаній), митниці (митні брокери, митники), інших контролюючих органів (працівники податкової служби тощо), банку.

Функції та завдання управлінського персоналу міжнародного автомобільного вантажного перевізника

Посада	Функції та завдання
Директор	<ul style="list-style-type: none"> – Формування стратегії розвитку та довготривалих цілей компанії; – контроль і координація бізнес-процесів компанії.
Фінансовий директор	<ul style="list-style-type: none"> – Формування фінансової політики компанії; – розробка та здійснення заходів щодо забезпечення фінансової стійкості компанії; – управління фінансовими потоками компанії; – управління бухгалтерією.
Головний бухгалтер	<ul style="list-style-type: none"> – Облік та аналіз фінансової інформації; – підготовка фінансових звітів (баланс, звіт про фінансові результати; звіт про рух грошових коштів); – забезпечення достовірності фінансової звітності; – аналіз фінансового стану компанії; – забезпечення ведення обліку відповідно до законодавства та вимог податкової служби; – забезпечення своєчасного та правильного подання податкової звітності, виконання податкових зобов'язань й уникнення податкових ризиків; – розподіл завдань між бухгалтерами, контроль їх роботи, надання необхідної допомоги та підтримки у вирішенні складних питань.
Комерційний директор	<ul style="list-style-type: none"> – Формування комерційної політики компанії; – розробка стратегії та планів збуту послуг; – контроль за їх виконанням; – управління відділами логістики, експедиції та перегону транспорту.
Керівник відділу логістики	<ul style="list-style-type: none"> – Управління відділом логістики; – сприяння формуванню та розвитку професійних навичок підлеглих; – стимулювання підлеглих до досягнення високих результатів; – забезпечення злагодженої роботи між відділами; – комунікація із замовниками щодо підбору необхідного автотранспорту; – планування й організація автоперевезень транспортом компанії; – розробка оптимальних маршрутів доставки вантажів; – виявлення, аналіз і вирішення проблем при здійсненні доставки вантажів.
Керівник відділу експедиції та перегону транспорту	<ul style="list-style-type: none"> – Управління відділом експедиції та перегону транспорту; – сприяння формуванню та розвитку професійних навичок підлеглих; – стимулювання підлеглих до досягнення високих результатів; – забезпечення злагодженої роботи між відділами; – комунікація із замовниками щодо підбору необхідного автотранспорту; – підбір і комунікація із залученими перевізниками; – планування й організація автоперевезень транспортом інших компаній; – розробка оптимальних маршрутів доставки вантажів; – виявлення, аналіз і вирішення проблем при здійсненні доставки вантажів.
Механік-інженер, зав. госп. служби та відпуску ПММ	<ul style="list-style-type: none"> – Управління СТО; – управління господарчою службою; – планування та контроль за отриманням і відпуском пально-мастильних матеріалів (дизеля та рідини AdBlue).

Джерело: розробка авторів

Функції та завдання іншого персоналу міжнародного автомобільного вантажного перевізника

Посада	Функції та завдання
Помічник директора	<ul style="list-style-type: none"> – Організаційні завдання (планування зустрічей, ведення календаря директора, організація подій і зборів); – адміністративна підтримка (діловодство, організація поїздок, координація щоденних операцій); – комунікація (ведення переписки, відповіді на телефонні дзвінки й електронні листи); – аналітика та допомога в управлінні (збір та обробка інформації для прийняття рішень, підготовка звітів); – інші завдання (залежно від потреб директора та компанії).
Бухгалтери	<ul style="list-style-type: none"> – Реєстрація та систематизація фінансових операцій компанії (доходів, витрат, активів і зобов'язань); – підготовка фінансових звітів; – розрахунок податків і підготовка необхідних звітів для органів оподаткування; – забезпечення дотримання податкового законодавства та своєчасної сплати податків.
Менеджери логістики відділу	<ul style="list-style-type: none"> – Планування, координація та контроль транспортних операцій; – оформлення договору та заявки із замовником; – перевірка транспортної документації та товаросупровідних документів під час завантаження авто; – контроль за авто під час виконання рейсу та комунікація із замовником у разі незапланованих ситуацій; – оформлення первинної декларації (загальна декларація прибуття – ЗДП) та транспортної довідки; – контроль коректного оформлення документів під час розвантаження; – формування пакету документів для оплати за рейси; – контроль за своєчасністю оплати.
Водії	<ul style="list-style-type: none"> – Здійснення перевезення.
Менеджери експедиції та перегону транспорту відділу	<ul style="list-style-type: none"> – Планування, координація та контроль транспортних операцій залученим транспортом; – оформлення договору та заявки із замовником і залученим перевізником; – перевірка транспортної документації та товаросупровідних документів під час завантаження авто; – контроль за авто під час виконання рейсу та комунікація із замовником у разі незапланованих ситуацій; – формування пакету документів для оплати за рейси; – контроль за своєчасністю оплати.
Менеджер із продажу напівпричепів	<ul style="list-style-type: none"> – Організація передпродажної підготовки напівпричепів; – продаж напівпричепів.
Менеджер із закупівлі машин і напівпричепів	<ul style="list-style-type: none"> – Комунікація з європейськими продавцями транспорту; – організація купівлі, перегону та митної очистки техніки.
Працівники СТО	<ul style="list-style-type: none"> – Ремонт транспорту компанії.
Системний адміністратор	<ul style="list-style-type: none"> – Забезпечення роботи комп'ютерної техніки, комп'ютерної мережі та програмного забезпечення в компанії.

Джерело: розробка авторів

**Зовнішні взаємозв'язки управлінського персоналу міжнародного
автомобільного вантажного перевізника**

Посада	Представники зовнішніх організацій
Директор	– Директори компаній-клієнтів (експортерів / імпортерів); – директори ключових компаній-постачальників товарів і послуг; – директори банку-постачальника банківських послуг; – представники податкової служби; – представники митної служби; – представники інших контролюючих органів; – представники компаній-консультантів (із навчання персоналу).
Фінансовий директор	– Представники банку-постачальника банківських послуг; – представники податкової служби.
Головний бухгалтер	– Бухгалтерії компаній-клієнтів; – бухгалтерії компаній-постачальників товарів і послуг; – представники податкової служби.
Комерційний директор	– Представники компаній-клієнтів (експортерів / імпортерів); – представники компаній-постачальників товарів і послуг; – представники компаній-консультантів.
Керівник відділу логістики	– Керівники відділів логістики / логісти / менеджери зі збуту компаній-клієнтів (експортерів / імпортерів); – митні брокери, митники; – представники експедиційних компаній (резиденти / нерезиденти).
Керівник відділу експедиції та перегону транспорту	– Керівники відділів логістики / логісти / менеджери зі збуту компаній-клієнтів (експортерів / імпортерів); – керівники / керівники відділів логістики / логісти залучених транспортних компаній; – митні брокери, митники; – представники експедиційних компаній (резиденти / нерезиденти).
Механік-інженер, зав. госп. служби та відпуску ПММ	– Представники компаній-торгівців ПММ; – представники компаній-торгівців шинами; – представники компаній-торгівців запчастинами; – вітчизняні СТО; – іноземні СТО.

Джерело: розробка авторів

**Зовнішні взаємозв'язки іншого персоналу міжнародного автомобільного
вантажного перевізника**

Посада	Представники зовнішніх організацій
Помічник директора	– Відвідувачі компанії; – директори компаній-клієнтів (експортерів / імпортерів); – директори ключових компаній-постачальників товарів і послуг; – директори банку-постачальника банківських послуг; – представники компаній-консультантів (із навчання персоналу).
Бухгалтери	– Бухгалтерії компаній-клієнтів; – бухгалтерії компаній-постачальників товарів і послуг.
Менеджери логістики відділу	– Логісти / менеджери зі збуту / менеджери із закупівель компаній-клієнтів (експортерів / імпортерів); – митні брокери; – представники експедиційних компаній (резиденти / нерезиденти).

Посада	Представники зовнішніх організацій
Менеджери відділу експедиції та перегону транспорту	– Логісти / менеджери зі збуту / менеджери із закупівель компаній-клієнтів (експортерів / імпортерів); – логісти інших транспортних компаній; – митні брокери; – представники експедиційних компаній (резиденти / нерезиденти).
Менеджер із продажу напівпричепів	– Представники українських транспортних компаній; – представники компаній експортерів / імпортерів.
Менеджер із закупівлі машин і напівпричепів	– Європейські компанії з продажу техніки; – представники європейських транспортних компаній; – митні брокери, митники.

Джерело: розробка авторів

Висновки. Для розвитку будь-якої організації та досягнення нею стратегічних і тактичних цілей важливим є її організаційна структура. Об'єктом дослідження була одна із вітчизняних компаній України, яка надає послуги з міжнародних автомобільних вантажних перевезень. Як показав аналіз, підприємство має лінійно-функціональну організаційну структуру управління, де лінійні ланки приймають рішення, а функціональні забезпечують їх реалізацію. Особливість транспортної організації – це наявність двох відділів: логістики, а також експедиції та перегону транспорту. Найбільш розлогий перелік виконуваних функцій і завдань мають помічник директора, керівники і менеджери основних відділів компанії. Основною відмінністю між діяльністю відділу логістики та відділу експедиції й перегону транспорту є те, що перший надає транспортні послуги власними автомобілями компанії, а другий залучає до перевезень інші компанії-перевізники. Зовнішні організації, з якими контактує міжнародний автомобільний вантажний перевізник, можна розділити на декілька груп: контрагенти, контролюючі органи, банк.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Класифікація видів економічної діяльності ДК 009:2010 (зі змінами).
Верховна Рада України: вебсайт. 2024. URL:
<https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/vb457609-10#Text>

2. Воркут Т. А., Білоног О. Є., Сопоцько О. Ю., Третиниченко Ю. О. Систематизація показників оцінювання організаційних структур перевізників автомобільного транспорту в контексті реалізації збалансованої системи показників. *Економіка та управління на транспорті*. 2017. Вип. 5. С. 25–40. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/eut_2018_5_5

3. Глебова А. Аналіз структурних змін у системі управління підприємствами і організаціями залізничного транспорту України. *Економічний аналіз*. 2012. Т. 10(3). С. 249–253. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecan_2012_10\(3\)_57](http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecan_2012_10(3)_57)

4. Дикань В. Л., Глазкова А. С. Вдосконалення організаційно-управлінської структури забезпечення взаємодії залізничного транспорту і промисловості. *Інтелект XXI*. 2016. № 5. С. 57–62. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/int_XXI_2016_5_13

5. Поясник Г. В. Місце підрозділу економічної безпеки в умовах типової організаційної структури управління автотранспортним підприємством. *Проблеми і перспективи розвитку підприємництва*. 2019. № 2. С. 192–200. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/piprp_2019_2_19

6. Рибалко Н. В. Організаційна структура контролю якості на автосервісних підприємствах. *Вісник Донецького університету економіки та права*. 2012. № 2. С. 71–76. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vduetp_2012_2_14

7. Третиниченко Ю. О., Халацька І. І. Модель інтегрального показника для оцінювання роботи організаційних структур підприємств перевізників автомобільного транспорту. *Економіка та управління на транспорті*. 2018. Вип. 6. С. 64–70. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/eut_2018_6_11

8. Тоцька О. Л. Фінансові перспективи зовнішньої торгівлі послугами України з країнами Східної Європи. *Вісник соціально-економічних досліджень*. 2022. № 1–2 (80–81). С. 122–133. DOI: 10.33987/vsed.1-2(80-81).2022.122-133

9. Totska O. Ukraine-EU: analytical assessment of international trade in services. *Економіка і регіон*. 2023. № 4 (91). С. 108–117. DOI: 10.26906/EiR.2023.4(91).3200

10. Hlavatý J., Lizbetin J., Fázik J. Comparison of Organisational Structures of Selected Passenger Railway Transport Companies and their Impact on Strategic Goals of Companies. *LOGI – Scientific Journal on Transport and Logistics*. 2023. Vol. 14, issue 1. Pp. 227–238. DOI: 10.2478/logi-2023-0021

11. Kadlubek M. Management of Logistic Customer Service in Organizational Structures of Transportation Companies. *Management 2016: International Business and Management, Domestic Particularities and Emerging Markets in the Light of Research*. Presov, Slovakia: BOOKMAN, S.R.O., 2016. Pp. 93–97.

12. Kadlubek M. Management in Organizational Structures of Enterprises in the Light of Research Results. *Bioscience Biotechnology Research Communications*. 2019. Vol. 12(1), special issue. Pp. 27–33. DOI: 10.21786/bbrc/12.1/4

13. Kadlubek M. Management Solutions of Transport Companies not Possessing the Unit Dealing with Logistics Customer Service. In M. Suchanek (Ed.), *New Research Trends in Transport Sustainability and Innovation*. Cham, Switzerland: Springer International Publishing, 2018. Pp. 88–97. DOI: 10.1007/978-3-319-74461-2_9

14. Lomotko D. V., Alyoshinsky E. S., Zambrybor G. G. Methodological Aspect of the Logistics Technologies Formation in Reforming Processes on the Railways. *Transport Research Arena, TRA2016*. Amsterdam, Netherlands: Elsevier Science B. V., 2016. Vol. 14. Pp. 2762–2766. DOI: 10.1016/j.trpro.2016.05.482

15. Mindur L. Development of Italian Railways in the Period 2002–2015, Including High-Speed Railway Lines. *Scientific Journal of Silesian University of Technology. Series Transport*. 2017. Vol. 96. Pp. 115–127. DOI: 10.20858/sjsutst.2017.96.11